

Films op de affiche

De lange carrière van George Scott valt samen met de grote fasen in de evolutie van de erotische film. Toen hij eind jaren veertig begon, gingen de vroege exploitatiefilms al in de richting van enigszins sexy thema's, vaak verborgen achter een moreel of opvoedkundig excuus. De erotisering van films nam toe in de jaren 1950 en 1960, met een zekere tolerantie voor soft naakt en zedelijke films met een zogezegd documentaire inslag. Genrefilms en populaire komedies bevatten regelmatig vleugjes "lichtzinnigheid". De bioscopen American en Paris van Scott bieden nog steeds een vrij gevarieerd programma, maar nooit ver van exploitatie, met soms onuitgegeven curiosa op het programma waar cinefielen hun hart aan kunnen ophalen.

Aan het begin van de jaren 1970 lijkt het erotische register duidelijk de overhand te hebben genomen, op het hoogtepunt van het sexploitation-tijdperk. In deze films zijn er seksscènes, maar ze zijn nog relatief braaf en altijd gesimuleerd. ABC opent eind 1972, een iconisch jaar want het is het jaar van de aanvang van de "porno chic" met films als "Deep Throat" die in sommige landen in het mainstream circuit te zien is... België wacht af, Brussel is New York niet. In ABC worden alleen relatief softe films vertoond, soms in de marge van een meer conventionele bioscoop, maar steeds erotisch. Naast de voornamelijk Duitse zedenfilms en sexy komedies, zijn de Amerikaanse connecties van Scott duidelijk te zien. Hij importeerde, via Atlantic Films, de grote titels van de New Yorkse en Hollywood-scene, waarvan sommige klassiekers werden. Ook de Scandinavische cinema met zijn bedenkelijke reputatie verrijkte zijn catalogus. Franse films waren relatief minder aanwezig, en werden verdeeld via concurrerende netwerken.

Eind jaren 1980 beheert Atlantic bijna duizend titels. Het is de grootste verdeler van pornofilms in België. De pornoproductie werd in dit decennium echter volledig op zijn kop gezet. Sommigen dachten dat dit soort films geleidelijk deel zou gaan uitmaken van de mainstream-cinema en aan productiemiddelen en kwaliteit zou winnen. Maar met de overschakeling op video gebeurde precies het omgekeerde. De markt voor cassettes groeide zo snel dat de productie werd versneld terwijl de investeringen werden teruggeschroefd. Video verdrong 35 mm en de focus verschoof steeds verder weg van cinema. De kwaliteit daalde, maar de winsten waren buitensporig met de inzet op "harde" en gespecialiseerde content om op te vallen. Zo liepen de hoogtijdagen van de pornofilm (grosso modo van 1969 tot 1984) ten einde.

In de volgende decennia zal het internet porno volledig ontdoen van zijn cinematografische verpakking. Porno keert terug naar de minimalistische en functionalistische porno van de eerste porno-bobijnen van het begin van de 20e eeuw en de "loops", kluchtige sketches die te zien zijn in gesloten cabines in een periode voordat seks op het grote scherm te zien was. Het korte cinematografische hoofdstuk van porno is afgesloten. Atlantic zal zijn activiteiten in het begin van de jaren 1990 stopzetten, zoals vele andere filmdistributeurs van allerlei aard. De uitgebreide catalogus van pelliculefilms bleef echter gedurende 20 jaar de Brusselse ABC bevoorraden, waarbij de bioscoop slechts sporadisch recentere films vertoonde die werden gehuurd van buitenlandse distributeurs.

Bij het doorbladeren van de catalogus van Atlantic Films, valt op dat er niet de minste geringste afwijking is van de archetypische pornografie van die tijd, gericht op de heteroseksuele, mannelijke, witte klant. Behalve misschien met de ongelukkige uitzondering van enkele films die "andere" seksuele praktijken voorstellen als waren het afwijkende rariteiten... De basistrends van deze pornografie, die de fantasieën en stereotypen met bestaansrecht in een fallocratische en racistische maatschappij versterken, zijn duidelijk merkbaar: mannelijke dominantie en de cultus van viriliteit, banalisering van verkrachting en van geweld tegen vrouwen, fascinatie voor jonge en exotische lichamen, mannelijke fetisjering van lesbische seks, enz. Ondanks het ontstaan in de jaren 1960 van alternatieve pornografische stromingen, ondanks diverse protestbewegingen, en ondanks het feit dat ABC een ontmoetingsplaats werd waar een groot deel van de klanten homoseksueel was, kwam een wijziging van de programmatie nooit aan de orde.

De films uit dit tijdperk hadden de verdienste grenzen te verleggen, vrolijk nieuwe mogelijkheden te verkennen en debat uit te lokken. Maar in het licht van deze collectie is het moeilijk om in te stemmen met de nostalgische constructie van de zogenoemde "golden age" van de pornofilm, buiten de waardering voor genrefilms. De historische en esthetische afstand en het simplistische verzet tegen de hedendaagse banale pornofilm, versterkten de mythe van een vrije en vrolijke vintage filmproductie, provocerend maar vooruitstrevend, een beetje goedkoop maar niettemin ambitieus, zelfs ronduit "artistiek"! Enkele films krijgen de status van cultfilm toebedeeld en worden zelfs als 'iconisch' bestempeld. Maar het totaalperspectief op een uitgebreid archief leidt ontegensprekelijk tot een meer globale kritische en genuanceerde kijk op een productie van niet eens zo lang geleden, in wat zij uitdraagt en in wat we in de hedendaagse pornografie aantreffen.